

ESPOO

Keilaranta 9-11 – viistokaikuluotausaineiston arkeologinen tulkinta

2020

Rami Kokko
11.11.2020

Arkisto- ja rekisteritiedot

Kunta: Espoo

Alue: Keilaniemi

Tutkimuksen laatu: Vedenalaisten muinaisjäännösten inventointi
(viistokaikuluotausaineiston arkeologinen tulkinta)

Ajoitus: Kaikki

Peruskartta: TM35-lehtijako: karttalehti L4131R

Merikartta: Merikarttasarja A, Viipuri – Helsinki, sivut 626 ja 627

Tutkimuslaitos: ARK-sukellus

Henkilökunta: FM arkeologi Rami Kokko

Tutkimusajankohta: Monikeilaluotaus 8.10.2020 ja viistokaikuluotaus 25.10.2020 (Meritaito Oy),
viistokaikuluotausaineiston arkeologinen tulkinta 30.10.2020 (Rami Kokko, ARK-sukellus)

Inventointialueen laajuus: noin 5,45 ha

Tutkimuksen rahoittaja: Sitowise Oy / Indepro Oy

Raportin jakelu: Sitowise Oy / Indepro Oy, Espoon kaupunki, Museovirasto

Sisällysluettelo

Arkisto- ja rekisteritiedot

1. Johdanto.....	3
2. Tutkimusalue	4
3. Inventointimenetelmät ja tulokset	6
4. Yhteenveto	8
5. Lähteet	10

1. Johdanto

Espoon Keilaniemessä sijaitsevasta Keilaranta 9-11:sta on vireillä vesitaloushankkeen lupaprosessi. Hanke käsittää mm. ruoppauksia, täyttöjä sekä rantarankentamista, joten alueella suoritettiin Muinaismuistolain 13.§ edellyttämä arkeologinen vedenalaisinventointi. Inventointi sisälsi hankealueen vedenalaiskartoituksen viistokaikuluotaamalla, jonka suoritti lokakuussa 2020 Meritaito Oy. Viistokaikuluotausaineiston arkeologisen tulkinnan suoritti ARK-sukelluksen FM arkeologi Rami Kokko Sitowise Oy:n ja Indepro Oy:n toimeksiannosta.

Viereisellä alueella Keilaniemenrannassa suoritettiin arkeologinen vedenalaisinventointi ARK-sukelluksen toimesta vuonna 2019. Inventoinnissa ei tuolloin paikannettu vedenalaisia muinaisjäännöskohteita. Vuoden 2019 inventointiin sisällytettiin myös selvitys Keilaniemen alueen merellisestä käyttöhistoriasta, eikä uutta historiaselvitystä ole näin ollen katsottu tarpeelliseksi sisällyttää tähän raporttiin.

Nyt luodatulta suunnittelualueelta ei paikannettu muinaisjäännöskohteita. Lähin tunnettu kiinteä vedenalainen muinaisjäännöskohde, Karhusalmen väyläeste (no. 1177), sijaitsee noin 1 km päässä inventointialueesta etelään Karhusaaren ja Hanasaaren välissä.

Helsingissä 11.11.2020

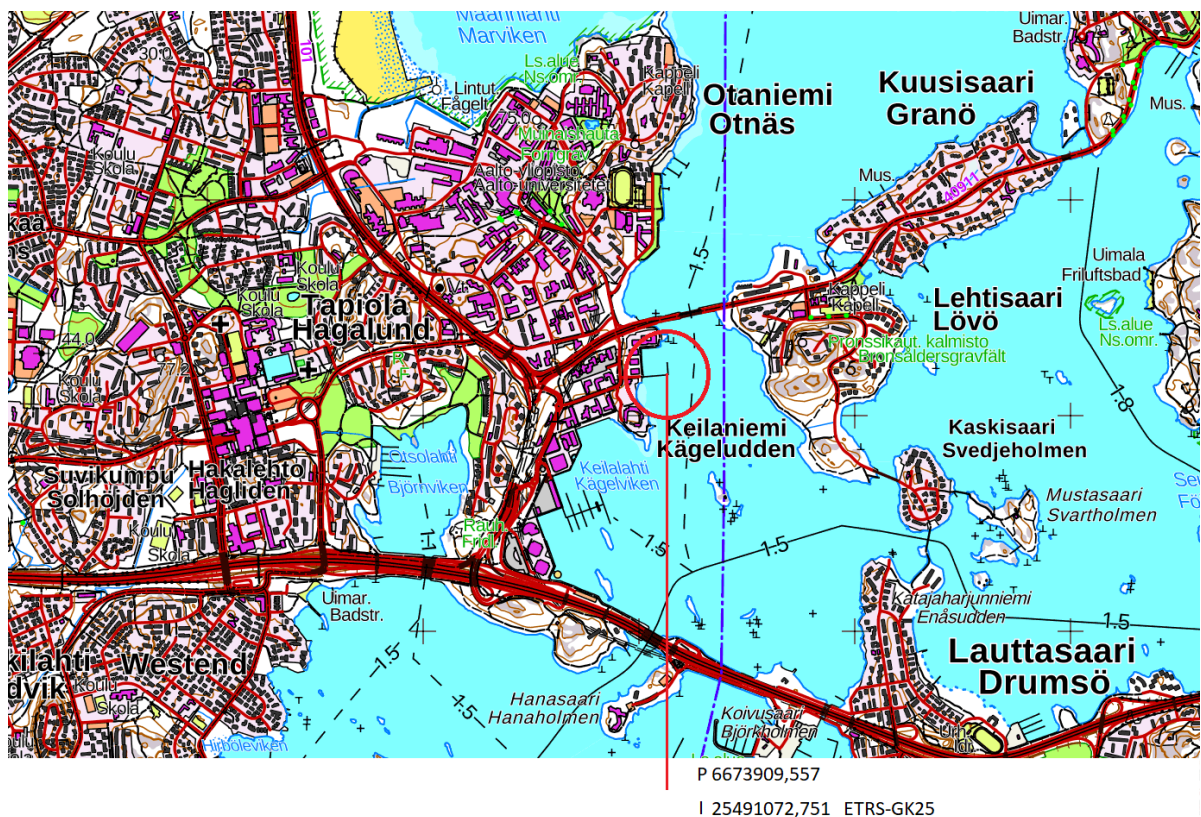

Rami Kokko / ARK-sukellus

2. Tutkimusalue

Inventointialue sijaitsee Espoon Keilaniemessä, Kuusisaarentien ja Keilaniemen itärannan välisellä vesialueella (kuvat 1-2). Alue sijoittuu osittain Keilaranta Marina -pienvenesataman alueelle ja Karhusalmesta Laajalahden Ruukinrantaan kulkevan 1,5 metrin veneväylän tuntumaan. Nykyisen venesataman alueelle on suunnitteilla rantatäyttöö ja -rakentamista (kuva 3).

Keilaniemen alueen maamerkinä on toiminut alun perin Neste Oy:n pääkonttoriksi (nyk. Fortum) vuonna 1976 valmistunut 20-kerroksinen tornirakennus. Tätä ennen alue oli pysynyt pääosin rakentamattomana, matalana ja kosteikkoisena merenlahtena. Keilalahden rantaa, samoin kuin Keilarannan pienvenesataman aluetta on muokattu viime vuosina rantarakentamisen yhteydessä; nykyään rakentamatonta ja luonnontilaista, pitkälti vesikasvillisuuden valtaamaa rantaa on vain Keilaniemen itä- ja koillispuolella, johon myös tässä raportoitu inventointialue rajautuu. inventointialueen pinta-ala on 5,45 hehtaaria.

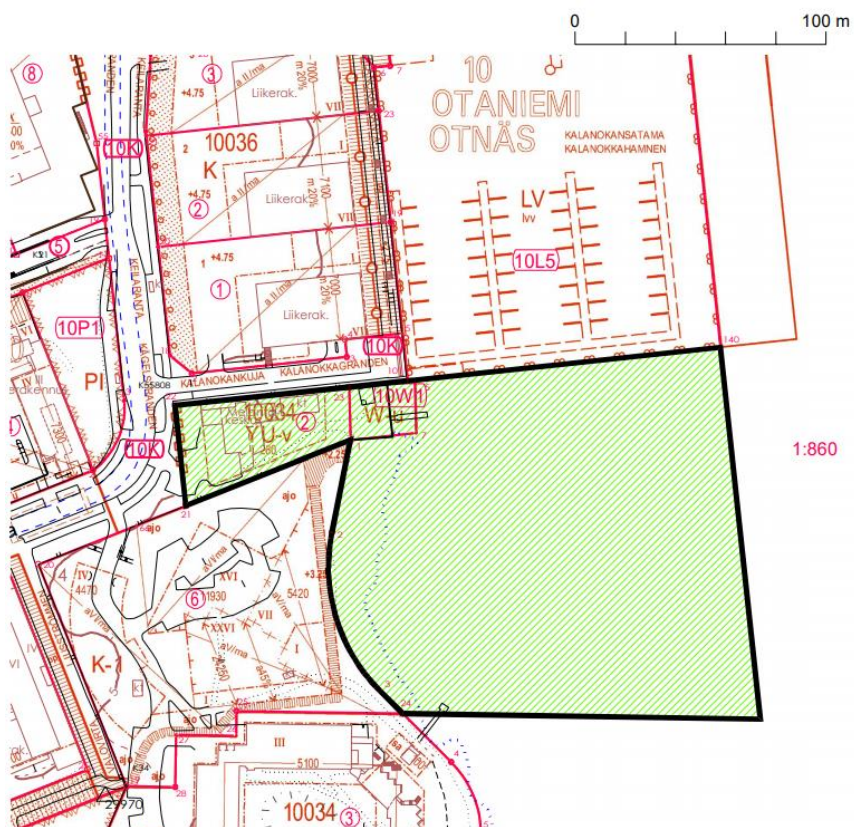

Kuva 1. Inventointialueen sijainti Espoon Keilaniemessä kuvan keskellä.

© Maanmittauslaitos, peruskarttarasteri, 11/2020.

Kuva 2. Keilaranta 9-11, meriarkeologisen selvitysalueen rajaus. © Meritaito Oy

Kuva 3. Suunnittelualueen varaus (vihreä alue). © Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen

Keilaniemen alueelta ei tunneta vedenalaisia muinaisjäänköksiä. Alueella on suoritettu aikaisemmin yksi systemaattinen arkeologinen vedenalaisinventointi, vuonna 2019 ARK-sukelluksen suorittama Keilaniemenrannan arkeologinen vedenalaisinventointi.¹ Inventoinnissa ei paikannettu muinaisjäänkökohteita. Inventointiin sisältyi myös selvitys Keilaniemen alueen merellisestä käyttöhistoriasta, eikä uutta historiaselvitystä ole katsottu tarpeelliseksi sisällyttää tähän raporttiin. Lähin tunnettu kiinteä vedenalainen muinaisjäänkökohde, Karhusalmen väyläeste (no. 1177), sijaitsee noin 1 km päässä inventointialueesta etelään Karhusaaren ja Hanasaaren välissä.²

3. Inventointimenetelmät ja tulokset

Inventointialueen luotaukset on suorittanut lokakuussa 2020 Meritaito Oy. 8.10.2020 on suoritettu vesialueen syvyysmittaukset monikeilaluotauksin ja 25.10.2020 erityisesti meriarkeologiseen tulkintaan tarkoitettu viistokaikuluotaus. Vesisyvyys alueella on maksimissaan noin 4 metriä. Viistokaikuluotauksessa on käytetty Edgetech 4125 600kHz -viistokaikuluotainta ja liiketila- ja paikannussensorina POS MV 320 RTK IP68-laitetta. Äänen etenemisnopeusprofiili vesipatsaassa määritettiin Valeport MiniSVP pudotettavalla anturilla ja luotaimen lähettimen tasossa Reson SVP-70 kiinteällä äänennopeusmittarilla.³

Viistokaikuluotauslinjoja on alueelle ajettu yhteensä 8 kpl. Käytetty kaistanleveys on ollut 2 x 50 m. Luotaustiedostoja tulkittiin käyttäen SonarTRX Pro -ohjelmaa. Luotauskuvat olivat laadukkaita ja arkeologiseen tulkintaan soveltuvia. Luonnollisesta pohjatopografiasta erottuvat anomaliat liittyivät Keilarannan pienvenesataman laiturirakenteisiin (kuva 4), eikä luotausaineistossa ei havaittu vedenalaisiin muinaisjäänköksiin viittaavia kohteita.

Luotauskartoituksella on katettu valtaosa hankealueesta (kuva 5). Luotauksen ulkopuolelle on jäänyt vesikasvillisuuden (järviruoko) valtaama matala rantakaistale luotausalueen eteläosassa. Yleisesti voidaan todeta, että matalat ja ruovikoituneet ranta-alueet ovat haasteellisia inventoida arkeologian menetelmin, koska viistokaikuluotaus ei läpäise

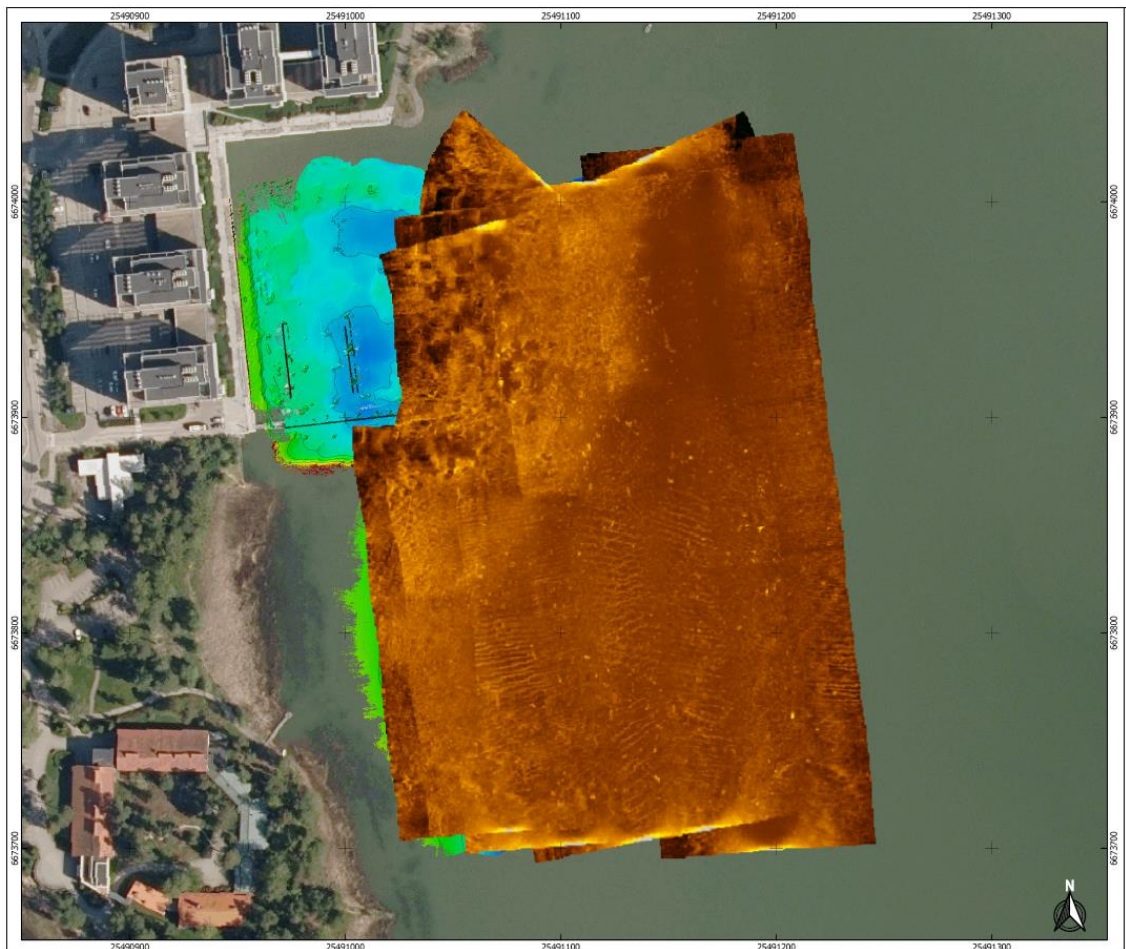
¹ Kokko 2019

² www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.1177

³ Meritaito Oy 27.10.2020

Kuva 4. Viistokaikukuvassa Keilaranta Marinan venelaiturin ankkurointipainoja ja -ketjuja.
© ARK-sukellus / Meritaito Oy

Kuva 5. Mosaiikkikuva luodatusta alueesta. © Meritaito Oy

vesikasvillisuutta eikä eteneminen vesikasvillisuuden seassa sukeltamalla tai kahlaamalla ole kustannustehokasta tai usein edes mahdollista. Ruovikoituneiden ranta-alueiden inventointia voidaan täydentää ilmakuvauksella kuvauskopterilla mahdollisten kasvillisuuden seassa tai matalassa vedessä olevien kohteiden paikantamiseksi. Menetelmän käyttökelpoisuuteen arkeologisen vedenalaisinventoinnin osana vaikuttaa vesikasvillisuuden peittävyys (näköeste) sekä veden sameus/kirkkaus (kohteiden erottuvuus pintaveden läpi).

Nyt suoritettua luotaukartoitusta voidaan pitää arkeologisesti laadukkaana ja olosuhteisiin nähden riittävän kattavana. Luotauksella ei ole voitu kattaa vesikasvillisuuden valtaamaa ranta-alueita. Nyt suoritettua luotaukartoitusta esitetään täydennettäväksi ranta-alueen kohterikuvauksella Keilaniemenrannan vuoden 2019 inventoinnin mukaisesti. Tuolloin kohterikuvauksella paikannettiin matalasta rantavedestä vanhojen laitureiden kiviperustuksiksi tulkittuja kohteita (ei-muinaisjäännöksiä).⁴

4. Yhteenveto

Keilaranta 9-11 -hankkeen arkeologinen vedenalaisinventointi käsitti hankealueen viistokaikuluotaukartoitukset sekä luotausaineiston arkeologisen tulkinnan. Luotaukset oli suorittanut lokakuussa 2020 Meritaito Oy ja viistokaikuluotausaineiston tulkinnan ARK-sukelluksen FM arkeologi Rami Kokko. Keilaniemen alueen historialliset taustaselvitykset oli tehty vuoden 2019 Keilaniemenrannan arkeologisen vedenalaisinventoinnin yhteydessä, eikä niitä ollut tarkoituksenmukaista laatia uudelleen tässä raportoitua selvitystä varten.

Lähes koko hankealue on katettu Meritaidon viistokaikuluotauksin vesikasvillisuuden valtaamaa Keilarantaa lukuun ottamatta. Luotausaineisto todettiin muuten laadukkaaksi ja arkeologiseen käyttötarkoitukseen soveltuvaksi, eikä aineistossa havaittu vedenalaisiksi muinaisjäännöksiä viittaavia kohteita. Ruovikoituneelle ranta-alueelle ehdotetaan täydentävää ilmakuvausta kuvauskopterilla mahdollisesti kasvillisuuden seassa / matalassa rantavedessä olevien muinaisjäännöskohteiden havaitsemiseksi.

⁴ Kokko 2019

Mikäli muinaisjäännöksiä paljastuu jatkossa alueella mahdollisesti suoritettavien jatkotoimenpiteiden aikana, tulee hankkeen toteuttajan olla välittömästi yhteydessä Museovirastoon jatkoselvityksiä varten (Muinaismuistolaki 14.§).

5. Lähteet

Kirjalliset lähteet

Kokko, R. 2019. Keilaniemenrannan arkeologinen vedenalaisinventointi. Inventointiraportti. 31.5.2019. ARK-sukellus.

Meritaito Oy 2020. Monikeilaus ja viistokaikuluotaus Keilaniemessä. 27.10.2020. Mittausselostus.

WWW-lähteet

Museoviraston muinaisjäännösrekisteri, MJ-kohde 1177, Karhusalmen väyläeste:

www.kyppi.fi/to.aspx?id=112.1177